

Η Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη των εισερχόμενων τουριστών στην Ελλάδα και την Ισπανία, 2018-2023

Δεκέμβριος 2024

Δρ. Άρης Ίκκος, ISHC
Επιστημονικός Διευθυντής

Σεραφείμ Κουτσός
Αναλυτής

Ευαγγελία Λάμπρου
Στατιστικός

INSETE

INTELLIGENCE

Διευκρινίσεις και ειδικοί όροι:

- Η παρούσα μελέτη αποτελεί αποκλειστική πνευματική ιδιοκτησία του INSETE.
- Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, υπό τον όρο της ρητής αναφοράς της πηγής προέλευσης.
- Αν και έχει επιδειχθεί η δέουσα επιμέλεια ως προς τον έλεγχο των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν και των εκτιμήσεων που παρουσιάζονται στην παρούσα μελέτη, το Ινστιτούτο ΣΕΤΕ (INSETE) και οι συγγραφείς της μελέτης δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τυχόν αποκλίσεις των πληροφοριών που αναφέρονται στην μελέτη ή για τυχόν παραλείψεις. Οι εκτιμήσεις και πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα μελέτη δίδονται για ενημερωτικούς και μόνο σκοπούς και όχι για εμπορικούς, επενδυτικούς, νομικούς ή άλλους σκοπούς. Η χρήση ή στήριξη στην μελέτη από οποιοδήποτε μέρος και τυχόν αποφάσεις που βασίζονται σε αυτήν αποτελούν αποκλειστική υπευθυνότητα αυτών που χρησιμοποιούν την μελέτη. Το INSETE και οι συγγραφείς της μελέτης δε φέρουν καμιά ευθύνη ή υποχρέωση για ζημιές που μπορεί να προκύψουν σε οποιοδήποτε, ως αποτέλεσμα αποφάσεων που τυχόν ληφθούν βασισμένες στην παρούσα μελέτη».

Περιεχόμενα

1. Κύρια Σημεία	4
2. Εισαγωγή	7
3. Μεθοδολογικές διαφορές στον υπολογισμό της ΜΚΔ σε Ελλάδα και Ισπανία	8
4. Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη στον προορισμό, σε Ελλάδα και Ισπανία	9
5. Συνολική Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη τουριστών σε Ελλάδα και Ισπανία	14
6. Συμπεράσματα	19
Παράρτημα: Εξέλιξη της ΜΚΔ Ελλάδας και Ισπανίας, 2018-2023	20
Πηγές	22

1. Κύρια Σημεία

Συχνά υποστηρίζεται ότι η Ελλάδα είναι προορισμός χαμηλής δαπάνης, ισχυρισμός που στηρίζεται στη σύγκριση των στοιχείων της Μέσης κατά Κεφαλήν δαπάνης (ΜΚΔ) των τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα και άλλες χώρες, με βάση τα στοιχεία που δημοσιεύονται από τις κατά περίπτωση αρμόδιες αρχές ('δημοσιευμένα στοιχεία'). Στην παρούσα μελέτη εξετάζεται η ΜΚΔ των τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα και την Ισπανία, που αποτελεί παγκόσμια δύναμη στον τουρισμό αλλά και τον κύριο ανταγωνιστή της Ελλάδας, τόσο ως προς την συνολική δαπάνη, όσο και ως προς το μέρος της που καταλήγει στην κάθε χώρα – προορισμό¹. Από τα εξεταζόμενα στοιχεία προκύπτει ότι:

- Δεν είναι δυνατή η σύγκριση των δημοσιευμένων στοιχείων για την Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη στις δύο χώρες (ενδεικτικά για το 2023: € 1.277 για την Ισπανία και € 603 για την Ελλάδα – αντίστοιχη είναι η εικόνα και για τα προηγούμενα έτη) αφού τα μετρούμενα μεγέθη υπολογίζονται με διαφορετική μεθοδολογία. Οι κύριες διαφοροποιήσεις είναι ότι στην Ελλάδα μετριέται μόνο το μέρος της δαπάνης που παραμένει στην χώρα, μη περιλαμβανομένου του κόστους του αεροπορικού ή ακτοπλοϊκού εισιτηρίου, ακόμα και αν η αεροπορική ή ακτοπλοϊκή εταιρεία είναι ελληνική. Επίσης, στα στοιχεία περιλαμβάνονται οι επισκέπτες χωρίς διανυκτέρευση και οι cross border workers. Αντίθετα, στην Ισπανία μετριέται το σύνολο της δαπάνης των τουριστών, ανεξάρτητα αν εισπράχθηκε από την χώρα ή τρίτους εκτός αυτής (πχ αεροπορικό εισιτήριο, προμήθεια ενδιάμεσων κλπ.) και η μέτρηση αφορά μόνο σε τουρίστες με τουλάχιστον μια διανυκτέρευση.
- Προσαρμόζοντας τα δύο μεγέθη («Προσαρμοσμένη ΜΚΔ») ώστε να αποτυπώνεται μόνο η δαπάνη που έγινε στην κάθε χώρα (εξαιρουμένου του κόστους μετάβασης) και μόνο για τουρίστες με τουλάχιστον μία διανυκτέρευση, η μέση δαπάνη στην Ελλάδα είναι μικρότερη τα έτη 2018 και 2019 κατά € 54 και € 9 αντίστοιχα, στην συνέχεια τα έτη 2020 και 2021 είναι μεγαλύτερη κατά € 41 και € 72 και το 2022 και το 2023 είναι ξανά μικρότερη κατά € 39 και € 47. Δηλαδή, με την ομαλοποίηση της κατάστασης στην ταξιδιωτική βιομηχανία το 2022 και ιδιαίτερα το 2023, η διαφορά της Προσαρμοσμένης ΜΚΔ επανήλθε στα προ πανδημίας επίπεδα υπέρ της Ισπανίας.

¹ Τα δημοσιευμένα στοιχεία της Ελλάδας προέρχονται από την Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος και της Ισπανίας από τις έρευνες FRONTUR και EGATUR του Instituto Nacional de Estadística της Ισπανίας.

- Μέρος της διαφοράς στην Προσαρμοσμένη ΜΚΔ οφείλεται στο ότι οι δύο χώρες δέχονται τουρίστες από διαφορετικές αγορές και, συγκεκριμένα, η Ελλάδα δέχεται μεγάλο αριθμό τουριστών από τις όμορες Βαλκανικές χώρες, που έχουν χαμηλότερη μέση δαπάνη και ωθούν τον συνολικό μέσο όρο της μέσης δαπάνης προς χαμηλότερα επίπεδα, ενώ αντίθετα, η Ισπανία εμφανίζει μεγαλύτερη διείσδυση στις long haul αγορές της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας που έχουν σημαντικά υψηλότερη τουριστική δαπάνη. Για να μπορέσουμε συνεπώς να ελέγξουμε κατά πόσον η διαφορά οφείλεται σε διαφορετικές αγορές ή σε διαφορετική πελατεία από την εκάστοτε αγορά, προχωρήσαμε στην υπόθεση εργασίας ότι η Ελλάδα έχει το ίδιο market mix με την Ισπανία. Με αυτή την υπόθεση εργασίας, η διαφορά στην Προσαρμοσμένη ΜΚΔ διαμορφώνεται στα € 10 υπέρ της Ισπανίας για το 2018, στα € 44 / € 69 / € 120 υπέρ της Ελλάδας για το 2019 / το 2020 / το 2021 αντίστοιχα, ενώ η εικόνα αντιστρέφεται το 2022 και το 2023 όπου η Ελλάδα και τις δύο χρονιές υστερεί κατά € 12 έναντι της Ισπανίας. Δηλαδή και με την υπόθεση εργασίας του ίδιου market mix, επανερχόμαστε στην προ πανδημίας εικόνα.
- Στη συνέχεια εξετάζεται η μέση δαπάνη ως προς το σύνολο της δαπάνης, δηλαδή περιλαμβανομένης όχι μόνο της δαπάνης που καταλήγει στη χώρα-προορισμό, αλλά και της δαπάνης που γίνεται εκτός αυτής (πχ αεροπορικό εισιτήριο, προμήθεια ενδιάμεσων κλπ.). Το 2019, για τις αγορές που διαθέτουμε στοιχεία, παρατηρούμε ότι η μέση δαπάνη των τουριστών στην Ελλάδα είναι υψηλότερη σε όλες τις αγορές – από 20 Ευρώ στην Γερμανία έως 350 Ευρώ στην Γαλλία- σε σύγκριση με την Ισπανία, με εξαίρεση τις αγορές των ΗΠΑ (€ -50), της Ολλανδίας (€ -86), της Ρωσίας (€ -458) και της Πολωνίας (€ -931). Για το 2022, για τις πέντε χώρες για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, στις δύο (Γερμανία και Ολλανδία) η μέση δαπάνη των τουριστών στην Ελλάδα είναι χαμηλότερη – από € 15 στην Γερμανία έως € 128 στην Ολλανδία – απ’ ότι η αντίστοιχη στην Ισπανία ενώ στις υπόλοιπες τρεις είναι υψηλότερη – από € 139 στην Ιταλία έως € 367 για τη Γαλλία. Για το 2023, για τις έντεκα χώρες για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, στις πέντε (Γερμανία, Βέλγιο, Ολλανδία, Πολωνία και Σουηδία) η μέση δαπάνη των τουριστών στην Ελλάδα είναι χαμηλότερη – από € 64 στο Βέλγιο έως € 578 στην Πολωνία – απ’ ότι η αντίστοιχη στην Ισπανία ενώ στις υπόλοιπες έξι είναι υψηλότερη – από € 2 στην Αυστρία έως € 411 για τη Γαλλία, από την οποία η Ισπανία έλκει μεγάλο μέρος του οδικώς εισερχόμενου τουρισμού της.
- Τέλος, σε ότι αφορά στη συνολική μέση δαπάνη για το σύνολο του εισερχόμενου τουρισμού, στην Ελλάδα ανήλθε σε € 830 το 2018, € 864 το 2019, € 849 το 2020, € 979 το 2021, σε € 1.080 το 2022 και σε € 1.030 το 2023 ενώ για την Ισπανία σε € 1.086 το 2018, € 1.101 το 2019, € 1.045 το 2020, € 1.119 το 2021, σε € 1.216 το 2022 και σε € 1.277 το 2023.

Συμπερασματικά:

- αντικρούεται η άποψη ότι η Ελλάδα, συγκρινόμενη με τους κύριους ανταγωνιστές, είναι ένας φθηνός προορισμός για τους Ευρωπαίους, αφού σε πολλές περιπτώσεις οι ευρωπαίοι τουρίστες στην Ελλάδα δαπανούν περίπου τα ίδια ή περισσότερα απ' ότι στην Ισπανία.
- στην Ελλάδα περίπου το 1/3 του εισερχόμενου τουρισμού για το 2019 και σχεδόν το 1/4 του 2022 και του 2023 είναι οδικές αφίξεις κυρίως από τις όμορες βαλκανικές αγορές. Οι αγορές αυτές έχουν χαμηλότερη ΜΚΔ από τις άλλες Ευρωπαϊκές αγορές έλκοντας την συνολική ΜΚΔ σε χαμηλότερα επίπεδα. Αντίθετα, η Ισπανία έχει σημαντικά μεγαλύτερη διείσδυση στις long haul αγορές Λατινικής Αμερικής και Ασίας που έχουν υψηλή ΜΚΔ.
- η ομαλοποίηση της κατάστασης στην ταξιδιωτική βιομηχανία οδήγησε στην επαναφορά της Προσαρμοσμένης ΜΚΔ στα προ πανδημίας επίπεδα και στην υπέρ της Ισπανίας διαφορά.

2. Εισαγωγή

Συχνά υποστηρίζεται ότι η Ελλάδα είναι προορισμός χαμηλής δαπάνης, ισχυρισμός που βασίζεται στη σύγκριση των στοιχείων της Μέσης κατά Κεφαλήν Δαπάνης (ΜΚΔ) των τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα και άλλες χώρες, όπως τα στοιχεία αυτά δημοσιεύονται από τις κατά περίπτωση αρμόδιες αρχές («δημοσιευμένα στοιχεία»). Για παράδειγμα, με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία σε Ελλάδα και Ισπανία², η Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη (ΜΚΔ) του εισερχόμενου τουρισμού στην Ισπανία, για το 2023, εκτιμήθηκε σε € 1.277, δηλαδή 112% υψηλότερα από τα € 603 που εκτιμήθηκε η ΜΚΔ στην Ελλάδα την ίδια χρονιά. Όμως, όπως αναλύουμε κατωτέρω, οι δημοσιευμένες ΜΚΔ των δύο χωρών δεν είναι άμεσα συγκρίσιμες, καθώς οι σχετικές έρευνες ακολουθούν σημαντικά διαφορετικές μεθοδολογίες και μετρούν διαφορετικά μεγέθη.

Προκειμένου να ελέγξουμε την ακρίβεια του ισχυρισμού ότι η Ελλάδα είναι προορισμός χαμηλής δαπάνης, αφού προβήκαμε στις αναγκαίες αναπροσαρμογές των δημοσιευμένων στοιχείων, συγκρίναμε τη ΜΚΔ σε Ελλάδα και Ισπανία, που αποτελεί τον κύριο ανταγωνιστή της Ελλάδας στον τουρισμό. Η σύγκριση έγινε με δύο τρόπους:

- αφενός ως προς το μέρος της ΜΚΔ του τουρίστα που καταλήγει στον εκάστοτε προορισμό (4^η ενότητα) και
- αφετέρου ως προς τη συνολική ΜΚΔ του τουρίστα (5^η ενότητα), περιλαμβανομένων δηλαδή όλων των δαπανών του, είτε καταλήγουν στον προορισμό είτε στην χώρα προέλευσης είτε ακόμα και σε τρίτη χώρα, όπως για παράδειγμα αν η έδρα του αερομεταφορέα ή του ενδιάμεσου tour operator δεν είναι ούτε στη χώρα προέλευσης ούτε στην χώρα προορισμού.

---

² Τα δημοσιευμένα στοιχεία της Ελλάδας προέρχονται από την Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος και της Ισπανίας από τις έρευνες FRONTUR και EGATUR του Instituto Nacional de Estadística της Ισπανίας.

3. Μεθοδολογικές διαφορές στον υπολογισμό της ΜΚΔ σε Ελλάδα και Ισπανία

Σύμφωνα με τα επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία για το 2023, η Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη (ΜΚΔ) του εισερχόμενου τουρισμού στην Ισπανία εκτιμήθηκε σε € 1.277, δηλαδή 112% υψηλότερα από τα € 603 που εκτιμήθηκε η ΜΚΔ στην Ελλάδα την ίδια χρονιά. Το 2018, η εκτιμηθείσα ΜΚΔ στην Ισπανία ήταν € 1.086 και στην Ελλάδα € 520, το 2019 € 1.101 και € 564 αντίστοιχα, το 2020 € 1.045 και € 584 αντίστοιχα, το 2021 € 1.119 και € 702 αντίστοιχα και το 2022 € 1.216 και € 620 αντίστοιχα. **Όμως, οι δημοσιευμένες ΜΚΔ των δύο χωρών δεν είναι άμεσα συγκρίσιμες:**

- στην Ελλάδα, η προαναφερθείσα ΜΚΔ εκτιμάται μόνο για το μέρος της δαπάνης που έγινε εντός της Ελλάδας και για το σύνολο των επισκεπτών πλην κρουαζιέρας, ανεξάρτητα αν διανυκτέρευσαν ή όχι. Επίσης, στην ΜΚΔ δεν περιλαμβάνεται το κόστος του αεροπορικού ή ακτοπλοϊκού εισιτηρίου μετάβασης στην Ελλάδα, ακόμα και αν η εταιρεία που χρησιμοποιήθηκε έχει την έδρα της στην Ελλάδα, αλλά ούτε και η δαπάνη για διαρκή καταναλωτικά αγαθά, υψηλής αξίας κοσμήματα κλπ. Τέλος, τα στοιχεία της Ελλάδας καλύπτουν όλους τους ταξιδιώτες, περιλαμβανομένων των ημερήσιων επισκεπτών και των cross border workers ή των εποχιακών εργαζομένων³.
- Αντίθετα, στην Ισπανία, η εκτίμηση της ΜΚΔ περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών μόνο των εισερχόμενων τουριστών στην Ισπανία, είτε αυτές έλαβαν χώρα εντός της Ισπανίας είτε εκτός αυτής, και στη δαπάνη συμπεριλαμβάνεται και το κόστος του αεροπορικού ή ακτοπλοϊκού εισιτηρίου μετάβασης στην Ισπανία, ακόμα και αν η εταιρεία που χρησιμοποιήθηκε έχει την έδρα της εκτός Ισπανίας. Επιπλέον, η ΜΚΔ στην Ισπανία υπολογίζεται μόνον για επισκέπτες που πραγματοποίησαν τουλάχιστον μια διανυκτέρευση στην χώρα αυτή και στα στοιχεία περιλαμβάνονται και οι ταξιδιώτες κρουαζιέρας. Τέλος, στην Ισπανία, η εκτιμώμενη ΜΚΔ περιλαμβάνει και δαπάνες για διαρκή αγαθά ή αγαθά υψηλής αξίας από εισερχόμενους τουρίστες⁴, ενώ στην Ελλάδα αυτού του είδους οι δαπάνες αφαιρούνται για τον υπολογισμό της ΜΚΔ.

³ βλ. μεθοδολογία [Έρευνας Συνόρων](#)

⁴ βλ. μεθοδολογία [FRONTUR – EGATUR](#),

4. Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη στον προορισμό, σε Ελλάδα και Ισπανία

Προσαρμόζοντας⁵ τις δημοσιευμένες ΜΚΔ της Ισπανίας και της Ελλάδας, προκειμένου να εκτιμηθεί η ΜΚΔ που αφορά μόνο σε επισκέπτες με διανυκτέρευση και αποκλειστικά για το μέρος της δαπάνης που κατέληξε στην κάθε χώρα και εξαιρώντας την δαπάνη για το αεροπορικό ή ακτοπολικό εισιτήριο (εφεξής Προσαρμοσμένη ΜΚΔ), η εικόνα διαφοροποιείται σημαντικά (βλ. Πιν.1): η ΜΚΔ της Ισπανίας μειώνεται, για το 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 και 2023 αντίστοιχα, από € 1.086 σε € 600, από € 1.101 σε € 609, από € 1.045 σε € 577, από € 1.119 σε € 648, από € 1.216 σε € 686 και από € 1.277 σε € 701, ενώ -αντίστοιχα- της Ελλάδας αυξάνεται από € 520 σε € 546, € 564 σε € 600, από € 584 σε € 619, € 702 σε € 721, από € 620 σε € 648 και από € 603 σε € 654.

Αντίστοιχα, η υπέρ της Ισπανίας διαφορά, μειώνεται από € 566 σε € 54 το 2018, από € 537 σε € 9 το 2019, από € 596 σε € 39 το 2022 και από € 674 σε € 47 το 2023. Εξαιρέση αποτέλεσαν τα πανδημικά έτη 2020 (από € -461 σε € +41) και 2021 (από € -417 σε € +72) όπου η Προσαρμοσμένη ΜΚΔ της Ελλάδας υπερτερούσε της ΜΚΔ της Ισπανίας. Η υπέρ της Ελλάδας διαφορά που παρατηρήθηκε τα έτη 2020 και 2021 με την αλλαγή του μίγματος αγορών εξαιτίας της πανδημικής κρίσης και των ταξιδιωτικών περιορισμών που αυτή επέφερε⁶ αλλά και λόγω του ότι το 2020 η Ισπανία επλήγη σφοδρότατα από τον Κορωνοϊό, με την ομαλοποίηση της κατάστασης στην ταξιδιωτική βιομηχανία το 2022 και ιδιαίτερα το 2023 αντιστράφηκε και η διαφορά επανήλθε υπέρ της Ισπανίας στα προ πανδημίας επίπεδα.

Πίνακας 1: Δημοσιευμένη και Προσαρμοσμένη ΜΚΔ σε Ελλάδα (GR) και Ισπανία (ES) – σε €, 2018-2023

	2018			2019			2020			2021			2022			2023		
	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES
Δημοσιευμένη ΜΚΔ	520	1.086	-566	564	1.101	-537	584	1.045	-461	702	1.119	-417	620	1.216	-596	603	1.277	-674
Προσαρμοσμένη ΜΚΔ*	546	600	-54	600	609	-9	619	577	41	721	648	72	648	686	-39	654	701	-47

Πηγή: TrE -Instituto Nacional de Estadística - Επεξεργασία INSETE Intelligence

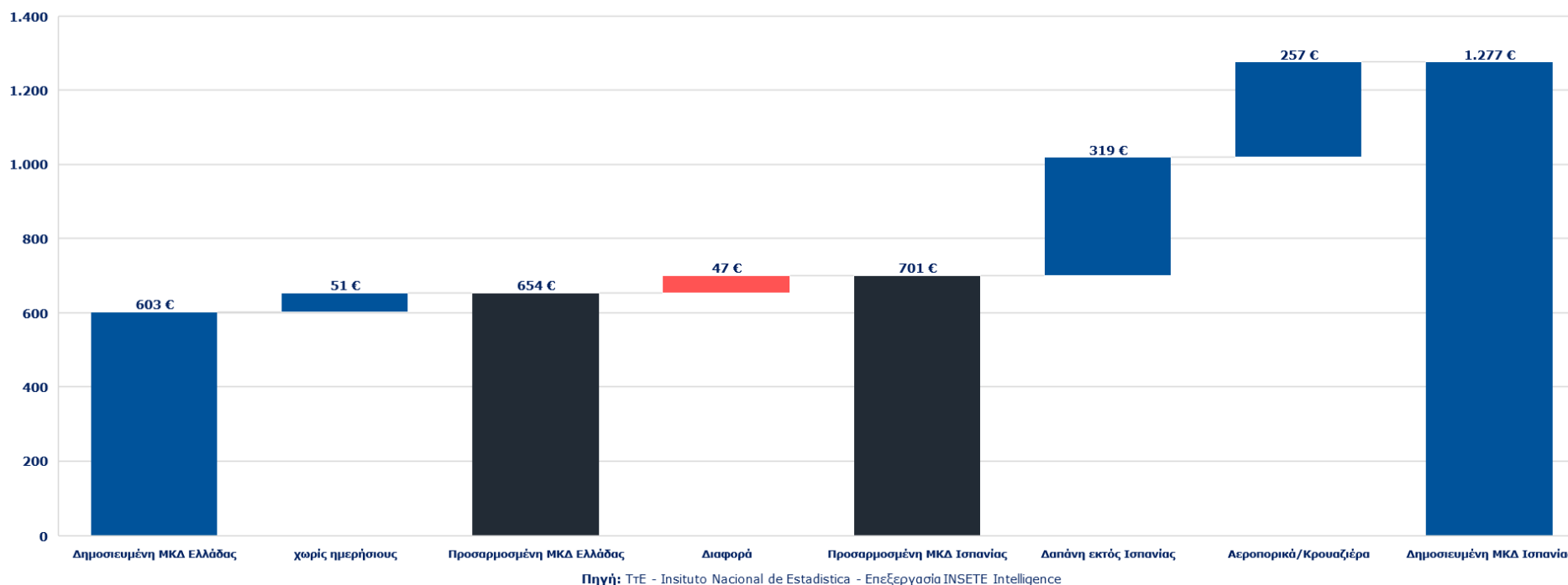
*Έχει υπολογισθεί μόνο για το μέρος της δαπάνης που καταλήγει στη χώρα, εξαιρουμένης της δαπάνης για αεροπορικό/ακτοπολικό εισιτήριο μετάβασης, και μόνο για επισκέπτες με μια διανυκτέρευση τουλάχιστον

⁵ Για λεπτομέρειες ως προς τη μεθοδολογία, βλ. [Η Μέση κατά Κεφαλή Δαπάνη των εισερχόμενων τουριστών στην Ελλάδα, 2005 – 2018, εξέλιξη και σύγκριση με Ισπανία – INSETE 2019](#)

⁶ βλ. [Η Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη των εισερχόμενων τουριστών στην Ελλάδα και την Ισπανία το 2019, το 2020 και το 2021](#) και [Ακτινογραφία εισερχόμενου τουρισμού, 2019-2023](#)

Οι προσαρμογές, για κάθε χώρα, από τις οποίες προκύπτει η Προσαρμοσμένη ΜΚΔ του 2023, παρουσιάζονται αναλυτικά στο Γράφημα 1.

Γράφημα 1: Δημοσιευμένη και Προσαρμοσμένη ΜΚΔ σε Ελλάδα και Ισπανία- σε €, 2023

Η διαφορά μεταξύ των δύο Προσαρμοσμένων ΜΚΔ του Πίνακα 1, μπορεί να αποδοθεί αφενός σε διαφορές στατιστικών μεθόδων⁷ και αφετέρου στο διαφορετικό market mix των τουριστών στις δύο χώρες, αφού η Ελλάδα δέχεται σημαντικό αριθμό τουριστών από τις όμορες βαλκανικές χώρες και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, κάτι που δεν ισχύει για την Ισπανία⁸ η οποία αντίθετα δέχεται σημαντικά υψηλότερο αριθμό long haul επισκεπτών, δηλαδή με υψηλή ΜΚΔ, από Λατινική Αμερική και Ασία⁹.

Με την υπόθεση εργασίας ότι το market mix στην Ελλάδα είναι παρόμοιο με αυτό της Ισπανίας (βλ. Πίνακα 2 και Γράφημα 2), οι υπέρ της Ισπανίας διαφορές (με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία) για τα έτη 2019 (€ 537), 2020 (€ 461) και 2021 (€ 417) αντιστρέφονται υπέρ της Ελλάδας (σε € 44/€ 69/€ 120) ενώ η υπέρ της Ισπανίας διαφορά το 2018, το 2022 και το 2023 μειώνεται από € 566/€ 596/€ 674 σε € 10/€ 12/€ 12 αντίστοιχα.

Αυτό αφενός επιβεβαιώνει το εύρημα των προηγούμενων μελετών του INSETE που συγκρίνουν την ΜΚΔ Ελλάδας και Ισπανίας, ότι η Ελλάδα δεν προσελκύει τουρίστες χαμηλής δαπάνης.

Αφετέρου, είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο ότι με την ομαλοποίηση της κατάστασης στην ταξιδιωτική βιομηχανία, η υπέρ της Ελλάδας διαφορά στην Προσαρμοσμένη ΜΚΔ (με το μίγμα αγορών της Ισπανίας) ανεστράφη και επανήλθε υπέρ της Ισπανίας, όπως και στα προ πανδημίας επίπεδα.

---

⁷ Ιδιαίτερα λόγω α) έλλειψης στοιχείων που θα επιτρέψουν την ακριβέστερη εκτίμηση της ΜΚΔ στην Ισπανία με τρόπο αντίστοιχο με τον τρόπο που εκτιμάται η ΜΚΔ στην Ελλάδα αλλά και β) του ότι τα στοιχεία για την Ελλάδα αφορούν σε ταξιδιώτες και όχι τουρίστες, δηλαδή περιλαμβάνουν cross border workers και εποχιακά εργαζόμενους στην Ελλάδα.

⁸ ενδεικτικά: το 48%/49%/47% των αφίξεων των τουριστών στην Ισπανία το 2019, το 2022 και το 2023 αντίστοιχα προέρχονται από τις αγορές της Γερμανίας, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου (χώρες υψηλής δαπάνης), όταν για την Ελλάδα τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 29%/38%/34% αντίστοιχα.

⁹ Τα έσοδα από τις long haul αγορές πλην ΗΠΑ έχουν μερίδιο περίπου 15% στο σύνολο των τουριστικών εσόδων της Ισπανίας, περίπου 2,5 φορές υψηλότερο από ότι στην Ελλάδα.

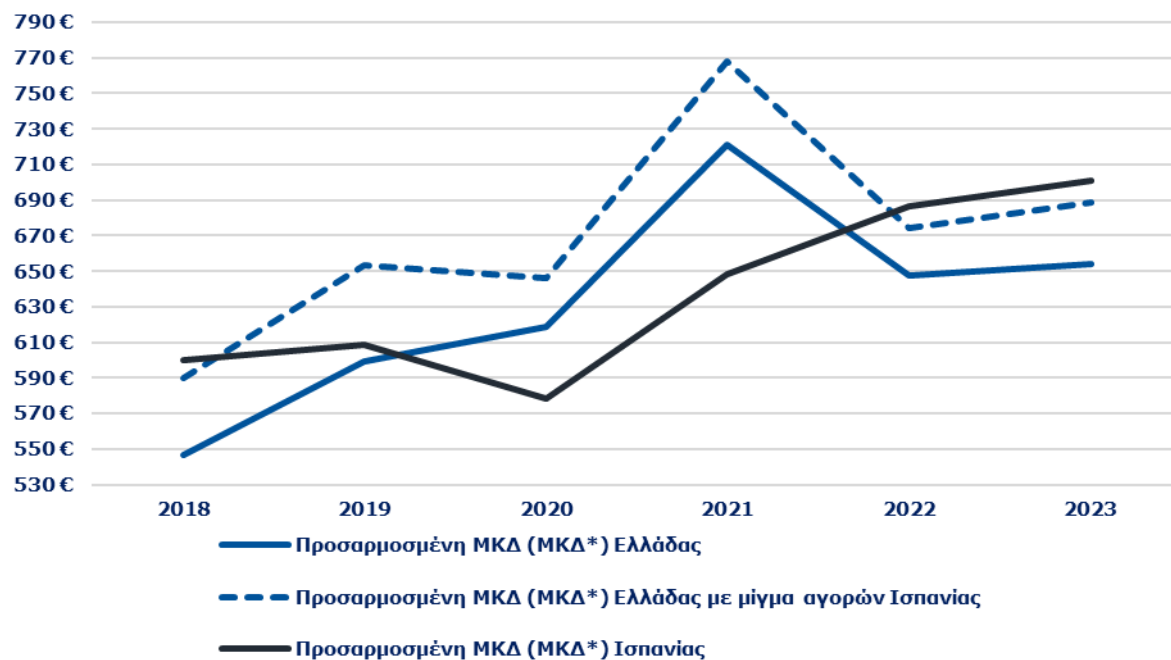
Πίνακας 2: Δημοσιευμένη και Προσαρμοσμένη ΜΚΔ σε Ελλάδα (GR) και Ισπανία (ES) με μίγμα αγορών Ισπανίας – σε €, 2018-2023

	2018			2019			2020			2021			2022			2023		
	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES	GR	ES	Δ GR-ES
Δημοσιευμένη ΜΚΔ	520	1.086	-566	564	1.101	-537	584	1.045	-461	702	1.119	-417	620	1.216	-596	603	1.277	-674
Προσαρμοσμένη ΜΚΔ* Ελλάδα με μίγμα αγορών Ισπανίας	590	600	-10	653	609	44	646	577	69	768	648	120	674	686	-12	689	701	-12

Πηγή: ΤrE - Instituto Nacional de Estadística - Επεξεργασία INSETE Intelligence

*Έχει υπολογισθεί μόνο για το μέρος της δαπάνης που καταλήγει στη χώρα, εξαιρουμένης της δαπάνης για αεροπορικό/ακτοπλοϊκό εισιτήριο μετάβασης, και μόνο για επισκέπτες με μια διανυκτέρευση τουλάχιστον

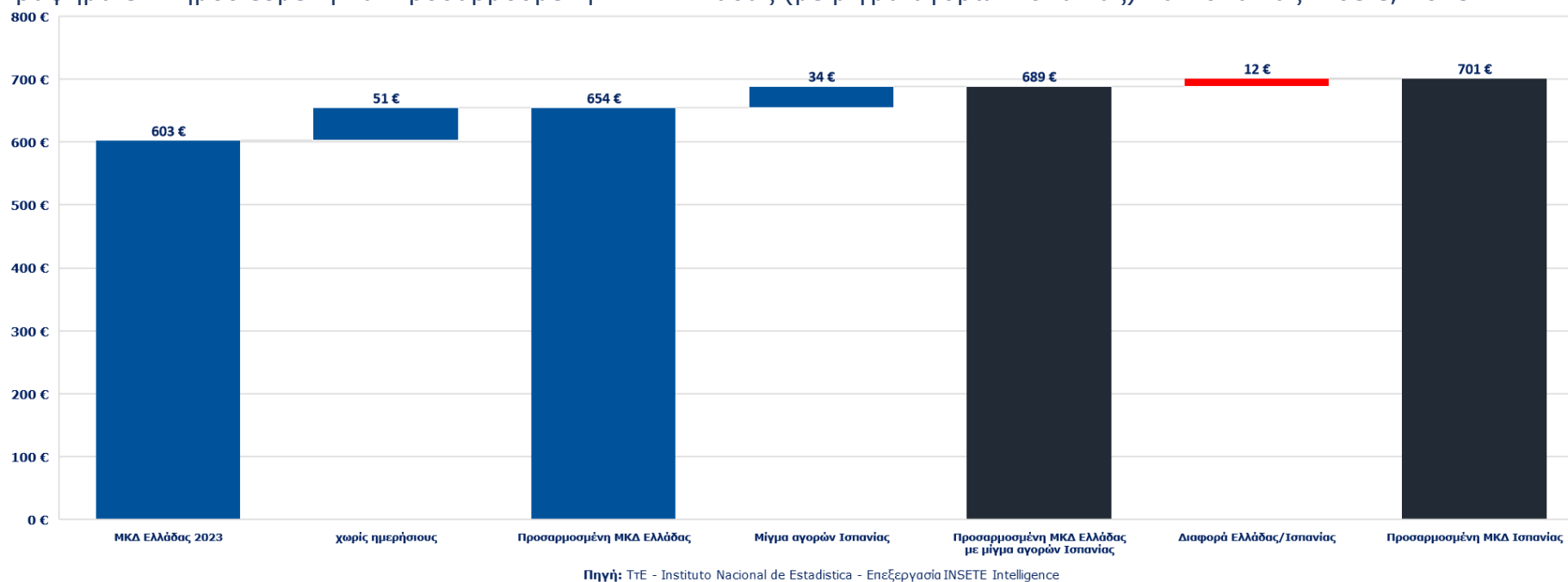
Γράφημα 2: Η εξέλιξη της Προσαρμοσμένης ΜΚΔ σε Ελλάδα (GR) και Ισπανία (ES), 2018 - 2023

Πηγή: ΤrE - Instituto Nacional de Estadística - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Στο Γράφημα 3 παρουσιάζονται αναλυτικά για το 2023 οι προσαρμογές από την δημοσιευμένη ΜΚΔ σε Ελλάδα στην προσαρμοσμένη ΜΚΔ, με μίγμα αγορών Ισπανίας, η οποία και συγκρίνεται με την Προσαρμοσμένη ΜΚΔ Ισπανίας.

Γράφημα 3: Δημοσιευμένη και προσαρμοσμένη ΜΚΔ Ελλάδας (με μίγμα αγορών Ισπανίας) και Ισπανίας – σε €, 2023

Στο Παράρτημα παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία για τα έτη 2018 έως 2023 για την ΜΚΔ Ελλάδας και Ισπανίας, τόσο όπως αυτές δημοσιεύονται, όσο και οι Προσαρμοσμένες ΜΚΔ.

5. Συνολική Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη τουριστών σε Ελλάδα και Ισπανία

Στην ανάλυση που προηγήθηκε συγκρίναμε την ΜΚΔ σε Ελλάδα και Ισπανία, αναφορικά με την δαπάνη των τουριστών στην χώρα προορισμού, εξαιρουμένου του κόστους μετάβασης στον προορισμό, ακόμα και αν ο μεταφορέας είναι ελληνική ή ισπανική εταιρεία αντίστοιχα.

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζουμε συγκριτικά στοιχεία για το σύνολο της δαπάνης¹⁰ των τουριστών με διανυκτέρευση καθώς και για την συνολική δαπάνη σε επιλεγμένες χώρες σε Ελλάδα και Ισπανία, ανεξάρτητα αν η δαπάνη έγινε εντός ή εκτός της εκάστοτε χώρας και περιλαμβανομένου του κόστους του αεροπορικού ή ακτοπλοϊκού εισιτηρίου¹¹. Παρ' όλ' αυτά, εξακολουθούν να υφίστανται οι ακόλουθες διαφορές στον τρόπο μέτρησης σε Ελλάδα και Ισπανία: στα ελληνικά στοιχεία περιλαμβάνονται cross border workers ή εποχιακά εργαζόμενοι ενώ στα ισπανικά στοιχεία περιλαμβάνονται και στοιχεία από τουρίστες με κρουαζιέρα. Εκτιμάται ότι οι διαφοροποιήσεις αυτές οδηγούν τη ΜΚΔ της Ισπανίας σε σχετικά υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το αν η μέτρηση είχε πραγματοποιηθεί με τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στη χώρα μας, καθώς η συνολική δαπάνη για μια κρουαζιέρα εκτιμάται ότι είναι μεγαλύτερη από την συνολική δαπάνη ενός τυπικού τουρίστα, ενώ οι εποχιακοί και οι cross border workers έχουν ιδιαίτερα χαμηλή δαπάνη.

Πίνακας 3: Εξέλιξη της συνολικής ΜΚΔ της Ελλάδας και της Ισπανίας – σε €, 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	%Δ 2018-2023
ΜΚΔ Ελλάδας	830	864	849	979	1.080	1.030	24%
ΜΚΔ Ισπανίας	1.086	1.101	1.045	1.119	1.216	1.277	18%
ΜΚΔ Ελλάδας/ΜΚΔ Ισπανίας	76%	79%	81%	87%	89%	81%	
%Δ Ελλάδας/έτος		4%	-2%	15%	10%	-5%	
%Δ Ισπανίας/έτος		1%	-5%	7%	9%	5%	

Πηγή: ΤΤΕ - Instituto Nacional de Estadística - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με την συνολική δαπάνη, η ΜΚΔ στην Ελλάδα είναι σημαντικά χαμηλότερη από την αντίστοιχη στην Ισπανία καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο (2018: € 830/€ 1.086, 2019: € 864/€ 1.101, 2020: € 849/€ 1.045, 2021: € 979/€ 1.119, 2022: € 1.080/€ 1.216,

¹⁰ Περιλαμβανομένης και της δαπάνης για διαρκή αγαθά ή αγαθά υψηλής αξίας

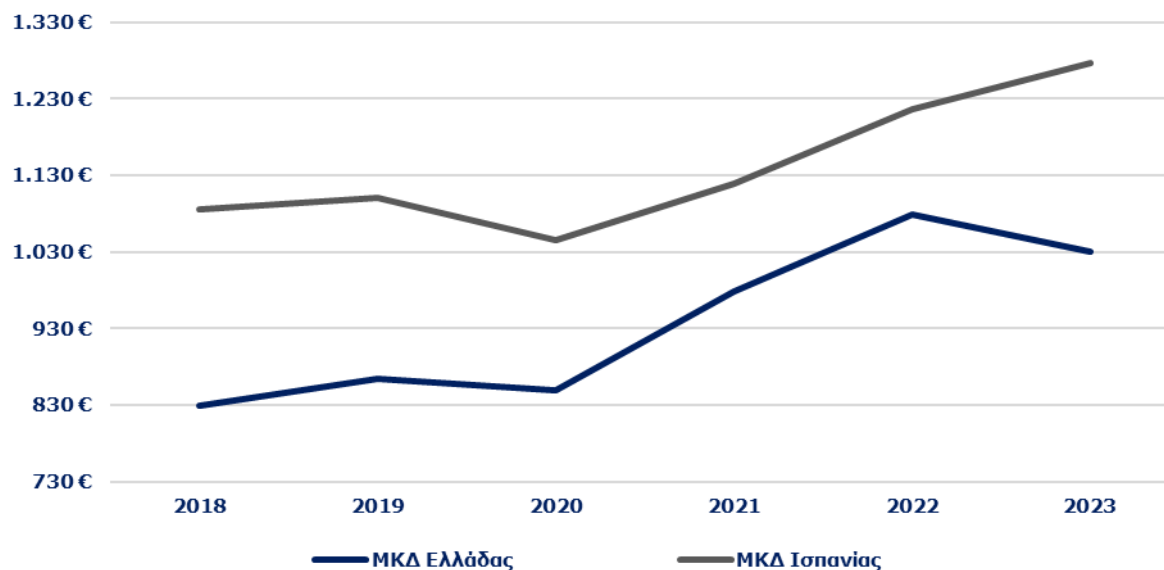
¹¹ για την Ελλάδα, τα στοιχεία προέρχονται από τα πρωτογενή στοιχεία της Έρευνας Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος και, για την Ισπανία, πρόκειται για δημοσιευμένα στοιχεία του Instituto Nacional de Estadística και της Turespana.

2023: € 1.030/€ 1.277). Την περίοδο 2018-2023, η συνολική MKΔ της Ελλάδας εμφάνισε αύξηση κατά +24% (από € 830 το 2018 σε € 1.030 το 2023). Επιμέρους, τα έτη 2019 (+4%), 2021 (+15%) και 2022 (+10%) η συνολική MKΔ της Ελλάδας κατέγραψε αύξηση, ενώ τα έτη 2020 (-2%) και 2023 (-5%) μείωση.

Για την ίδια περίοδο, η συνολική MKΔ της Ισπανίας εμφάνισε σαφή ανοδική τάση (+18%, από € 1.086 το 2018 σε € 1.277 το 2023), αν και πιο ήπια σε σύγκριση με της Ελλάδας, εξαίρεση αποτέλεσε μόνο το 2020 όπου η MKΔ εμφάνισε πτώση λόγω της πανδημικής κρίσης και των ταξιδιωτικών περιορισμών που είχε εφαρμόσει η κεντρική κυβέρνηση. Ειδικότερα: 2019 (+1%), 2020 (-5%), 2021 (+7%), 2022 (+9%) και 2023 (+5%).

Είναι αξιοσημείωτο ότι το 2023 ενώ η MKΔ της Ισπανίας συνέχισε να αυξάνεται, της Ελλάδας παρουσίασε κάμψη. Πιθανόν αυτό να οφείλεται σε base effect, λόγω της μεγάλης αύξησης που είχε προηγηθεί τα χρόνια της πανδημίας.

Γράφημα 4: Εξέλιξη της συνολικής MKΔ της Ελλάδας και της Ισπανίας – σε €, 2018-2023

Πηγή: ΤΥΕ - Instituto Nacional de Estadística - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Σε ότι αφορά επιλεγμένες χώρες (βλ. Πίνακα 4), παρατηρούμε ότι στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες για το 2019, η δαπάνη των τουριστών που ήρθαν στην Ελλάδα ήταν οριακά ή σημαντικά υψηλότερη από την αντίστοιχη αυτών που πήγαν στην Ισπανία. Εξαιρέση αποτέλεσαν οι αγορές της Ολλανδίας (€ -86) και της Πολωνίας (€ -931). Αντίθετα, οι τουρίστες από τις ΗΠΑ και -ιδιαίτερα- από την Ρωσία, δαπάνησαν υψηλότερα ποσά όταν επισκέφθηκαν την Ισπανία σε σχέση με αυτά που δαπάνησαν στην Ελλάδα.

Αναφορικά με το 2022 για τις πέντες αγορές που διαθέτουμε στοιχεία, η μέση δαπάνη των τουριστών που επισκέφθηκαν την Ελλάδα ήταν χαμηλότερη για Γερμανία (€ -15) και σημαντικά χαμηλότερη για Ολλανδία (€ -128), υψηλότερη για Ιταλία (€ +139) και Ην. Βασίλειο (€ +193) και σημαντική υψηλότερη για Γαλλία (€ +367) από την αντίστοιχη δαπάνη των τουριστών που επισκέφθηκαν την Ισπανία.

Σε ότι αφορά το 2023, για τις έντεκα αγορές που διαθέτουμε στοιχεία, η μέση δαπάνη των τουριστών που επισκέφθηκαν την Ελλάδα ήταν χαμηλότερη για Βέλγιο (€ -64), Γερμανία (€ -80), Ολλανδία (€ -185) και Σουηδία (€ -259) και σημαντικά χαμηλότερη για Πολωνία (€ -578) ενώ ήταν υψηλότερη για την Αυστρία (€ +2), την Ιταλία (€ +21), το Ην. Βασίλειο (€ +57) και τις ΗΠΑ (€ +89) και σημαντικά υψηλότερη για την Ελβετία (€ +285) και την Γαλλία (€ +411) από την αντίστοιχη αυτών που πήγαν στην Ισπανία. Αξιοσημείωτο και για τα τρία έτη, είναι πόσο σημαντικά υψηλότερη είναι η δαπάνη των επισκεπτών από την Γαλλία στην Ελλάδα σε σχέση με την αντίστοιχη δαπάνη στην Ισπανία. Πιθανότατα αυτό οφείλεται στο ότι Γαλλία και Ισπανία συνορεύουν, κάτι που επιτρέπει την οδική πρόσβαση των Γάλλων τουριστών στην Ισπανία, δίνοντας τους την δυνατότητα να περιορίζουν τη δαπάνη μετάβασής τους. Αντίθετα, η δαπάνη των επισκεπτών από την Πολωνία στην Ελλάδα είναι σημαντικά χαμηλότερη από την αντίστοιχη στην Ισπανία.

Τέλος, ενδιαφέρον είναι, ότι ενώ η Ελλάδα το 2019 σημείωσε υψηλότερη ΜΚΔ σε σύγκριση με την Ισπανία από την αγορά της Γερμανίας, η εικόνα αντιστρέφεται τα έτη 2022 και 2023 ενώ η διαφορά της ΜΚΔ από την αγορά της Ολλανδίας συνεχίζει να διευρύνεται σταθερά υπέρ της Ισπανίας. Αντίθετα, η διαφορά της ΜΚΔ μεταξύ Ελλάδας και Ισπανίας από την Γαλλία και την Ελβετία συνεχίζει να διευρύνεται υπέρ της Ελλάδας ενώ οι διαφορές της ΜΚΔ από τις αγορές της Ιταλίας και του Ην. Βασιλείου υπέρ της Ελλάδας φαίνεται να συρρικνώνονται το 2023, αφού η ΜΚΔ το 2022 και για τις δύο αγορές είχε αυξηθεί περαιτέρω σε σύγκριση με το 2019.

Πίνακας 4: Συνολική ΜΚΔ τουριστών από επιλεγμένες χώρες σε Ελλάδα (GR) και Ισπανία (ES) – σε €, 2019, 2022 και 2023

Αγορά	2019			2022			2023		
	σε Ελλάδα	σε Ισπανία	Δ GR-ES	σε Ελλάδα	σε Ισπανία	Δ GR-ES	σε Ελλάδα	σε Ισπανία	Δ GR-ES
Ευρώπη									
Γερμανία	1.067	1.047	20	1.165	1.180	-15	1.122	1.202	-80
Αυστρία	1.118	1.088	30	Μ.Δ.	1.125		1.153	1.152	2
Βέλγιο	1.107	1.062	45	Μ.Δ.	1.232		1.171	1.235	-64
Γαλλία	1.031	681	350	1.175	808	367	1.239	828	411
Ιταλία	866	783	83	1.022	883	139	909	888	21
Ελβετία	1.149	969	180	Μ.Δ.	1.086		1.394	1.109	285
Ολλανδία	1.037	1.123	-86	1.129	1.257	-128	1.128	1.313	-185
Πολωνία	671	1.602	-931	Μ.Δ.	1.425		713	1.291	-578
Σουηδία	Μ.Δ.	1.258		Μ.Δ.	1.367		1.191	1.450	-259
Ην. Βασίλειο	1.103	990	113	1.327	1.134	193	1.210	1.153	57
ΗΠΑ	1.686	1.736	-50	Μ.Δ.	1.874		2.113	2.024	89
Σύνολο	864	1.101	-236	1.080	1.216	-136	1.030	1.277	-247

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος - Instituto Nacional de Estadística - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με το σύνολο των τουριστών, η ΜΚΔ στην Ελλάδα είναι σημαντικά χαμηλότερη από την αντίστοιχη στην Ισπανία τόσο για το 2019 (€ 864 έναντι € 1.101) όσο και για το 2022 (€ 1.080 έναντι € 1.216) και το 2023 (€ 1.030 έναντι € 1.277). Από τα στοιχεία του πίνακα 4, μπορούμε να συνάγουμε το συμπέρασμα ότι η διαφορά στην ΜΚΔ οφείλεται στο διαφορετικό μίγμα αγορών των δύο χωρών. Ειδικότερα, η Ελλάδα αντλεί μεγάλο κομμάτι της πελατείας της από τις όμορες βαλκανικές αγορές (1/3 για το 2019 και περίπου 1/4 το 2022 και το 2023) που έχουν χαμηλή Μέση Διάρκεια Παραμονής και κατ' επέκταση χαμηλή τουριστική δαπάνη όταν στον αντίποδα η Ισπανία έχει μεγάλη διείσδυση, σε σύγκριση με την Ελλάδα, στις long haul αγορές της Λατινικής Αμερικής (Αργεντινή, Βραζιλία, Μεξικό, Χιλή κ.α.) και της Ασίας (Ιαπωνία, Κίνα, Κορέα κ.α.) που έχουν σημαντικά υψηλότερη τουριστική δαπάνη έλκοντας τον συνολικό Μέσο Όρο σε υψηλότερα επίπεδα.

Τέλος, και στις δύο χώρες, η συνολική ΜΚΔ το 2022 ήταν αυξημένη σε σύγκριση με το 2019, αλλά περισσότερο στην Ελλάδα (+25%) απ' ό,τι στην Ισπανία (10%), πιθανόν και λόγω της ευνοϊκής μεταβολής του μίγματος αγορών της Ελλάδας και της μη ανάκαμψης των long haul αγορών για την Ισπανία, ενώ το 2023 η ΜΚΔ για την Ελλάδα εμφανίζει μείωση σε σχέση με το 2022 (-5%), αν και είναι υψηλότερη σε

σύγκριση με τα προ πανδημίας επίπεδα, ενώ για την Ισπανία η ΜΚΔ και το 2023 καταγράφει αύξηση (+5%) διευρύνοντας περαιτέρω την διαφορά από την αντίστοιχη ελληνική στα € -247, υψηλότερα και από τα προ πανδημίας επίπεδα (€ -236).

6. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τα στοιχεία και την ανάλυση που παρατέθηκαν παραπάνω:

- Όπως και στις προηγούμενες αντίστοιχες μελέτες του INSETE, αντικρούεται η άποψη ότι η Ελλάδα, συγκρινόμενη με τους κύριους ανταγωνιστές, είναι ένας φθηνός προορισμός για τους Ευρωπαίους αφού σε πολλές περιπτώσεις οι ευρωπαίοι τουρίστες στην Ελλάδα δαπανούν περίπου τα ίδια ή περισσότερα απ' ότι στην Ισπανία.
- στην Ελλάδα περίπου το 1/3 του εισερχόμενου τουρισμού για το 2019 και σχεδόν το 1/4 του 2022 και του 2023 ήρθε οδικώς, κυρίως από τις όμορες βαλκανικές αγορές. Οι αγορές αυτές έχουν χαμηλότερη ΜΚΔ από τις άλλες Ευρωπαϊκές αγορές έλκοντας την συνολική ΜΚΔ σε χαμηλότερα επίπεδα¹².
- η ομαλοποίηση της κατάστασης στην ταξιδιωτική βιομηχανία οδήγησε στην επαναφορά της Προσαρμοσμένης ΜΚΔ στα προ πανδημίας επίπεδα και στην υπέρ της Ισπανίας διαφορά.

---

¹² Θα πρέπει όμως να επισημανθεί ότι η πελατεία αυτή δεν υποκαθιστά αλλά προστίθεται στην πελατεία με την υψηλότερη δαπάνη και απορροφάται, κατά κύριο λόγο, από το τουριστικό προϊόν της Β. Ελλάδας (Μακεδονία, Θράκη), όπου η ξενοδοχειακή υποδομή είναι χαμηλότερης κατηγορίας σε σχέση με την αντίστοιχη σε άλλες Περιφέρειες της χώρας. Για το 2023, τα δωμάτια ξενοδοχείων 1*, 2* και 3* στην Β. Ελλάδα (περιλαμβανομένης της Χαλκιδικής) αποτελούν το 58,8% του συνόλου όταν στην υπόλοιπη χώρα είναι 45,5%.

Παράρτημα: Εξέλιξη της ΜΚΔ Ελλάδας και Ισπανίας, 2018-2023

Πίνακας 4: Εξέλιξη της ΜΚΔ Ελλάδας και Ισπανίας – σε €, 2018-2023

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	%Δ 2019-2023
Δημοσιευμένη ΜΚΔ Ελλάδας	520	564	584	702	620	603	7%
Προσαρμοσμένη ΜΚΔ (ΜΚΔ*) Ελλάδας	546	600	619	721	648	654	9%
Προσαρμοσμένη ΜΚΔ (ΜΚΔ*) Ελλάδας με μίγμα αγορών Ισπανίας	590	653	646	768	674	689	5%
Δημοσιευμένη ΜΚΔ Ισπανίας	1.086	1.101	1.045	1.119	1.216	1.277	16%
Προσαρμοσμένη ΜΚΔ (ΜΚΔ*) Ισπανίας	600	609	577	648	686	701	15%
Διαφορά ΜΚΔ* Ισπανίας και ΜΚΔ* Ελλάδας	54	9	-41	-72	39	47	400%
Διαφορά ΜΚΔ* Ελλάδας με μίγμα αγορών Ισπανίας και ΜΚΔ* Ισπανίας	-10	44	69	120	-12	-12	

Πηγή: ΤΤΕ - Instituto Nacional de Estadística - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Προσαρμοσμένη ΜΚΔ (ΜΚΔ*): έχει υπολογισθεί μόνο για το μέρος της Δαπάνης που καταλήγει στη χώρα, εξαιρουμένης της δαπάνης για αεροπορικό / ακτοπλοϊκό εισιτήριο μετάβασης, και μόνο για επισκέπτες με μια διανυκτέρευση τουλάχιστον

Την περίοδο 2019-2023, η δημοσιευμένη ΜΚΔ της Ελλάδας σημείωσε αύξηση κατά +7% (από € 564 σε € 603) ενώ η προσαρμοσμένη ΜΚΔ (ΜΚΔ*) αύξηση κατά +9% (από € 600 σε € 654). Επιμέρους, την περίοδο 2018-2021 καταγράφεται αύξηση τόσο της δημοσιευμένης ΜΚΔ όσο και της προσαρμοσμένης: 2019/2018 (+9%/+10%), 2020/2019 (+4%/+3%) και 2021/2020 (+20%/+16%), την περίοδο 2021-2022 μείωση και στην δημοσιευμένη και στην προσαρμοσμένη ΜΚΔ 2022/2021 (-12%/-10%) ενώ την περίοδο 2023/2022 μείωση στην δημοσιευμένη (-3%) και αύξηση στην προσαρμοσμένη ΜΚΔ (+1%). Στην υποθετική περίπτωση που το μίγμα αγορών της Ελλάδας ήταν ίδιο με αυτό της Ισπανίας, η προσαρμοσμένη ΜΚΔ θα σημείωνε την περίοδο 2019-2023 αύξηση κατά +5% (από € 653 σε € 689), χαμηλότερη και από την δημοσιευμένη και από την προσαρμοσμένη ΜΚΔ. Επιμέρους, τα έτη 2019/2018 (+11%), 2021/2020 (+19%) και 2023/2022 (+2%) εμφάνισαν αύξηση ενώ τα έτη 2020/2019 (-1%) και 2022/2021 (-12%) μείωση.

Η δημοσιευμένη ΜΚΔ της Ισπανίας σημείωσε την περίοδο 2019-2023 αύξηση κατά +16% (από € 1.101 σε € 1.277) ενώ η προσαρμοσμένη αύξηση κατά +15% (από € 609 σε € 701). Επιμέρους, όλα τα έτη εμφάνισαν αύξηση της δημοσιευμένης και προσαρμοσμένης ΜΚΔ, με εξαίρεση το πανδημικό έτος 2020. Ειδικότερα: 2019/2018 (+1%/+1%), 2020/2019 (-5%/-5%), 2021/2020 (+7%/+12%), 2022/2021 (+9%/+6%) και 2023/2022 (+5%/+2%).

Παρατηρούμε δηλαδή ότι:

- Η Προσαρμοσμένη ΜΚΔ της Ισπανίας εμφανίζει σαφή ανοδική τάση την περίοδο 2018-2023, με εξαίρεση το έτος 2020 λόγω της πανδημικής κρίσης (η Ισπανία μαζί με την Ιταλία ήταν οι πρώτες Ευρωπαϊκές χώρες που χτυπήθηκαν από τον κορονοϊό και εφάρμοσαν σκληρούς ταξιδιωτικούς περιορισμούς),
- Η Προσαρμοσμένη ΜΚΔ της Ελλάδας εμφανίζει για την ίδια περίοδο διακυμάνσεις με αύξηση της ΜΚΔ την περίοδο 2018-2021 (από € 546 σε € 721), μείωση την περίοδο 2021-2022 (σε € 648) και αύξηση την περίοδο 2022-2023 (σε € 654),
- Επακόλουθο της εξέλιξης αυτής, είναι η μείωση της διαφοράς μεταξύ της Προσαρμοσμένης ΜΚΔ Ισπανίας και της Προσαρμοσμένης ΜΚΔ Ελλάδας την περίοδο 2018-2023 κατά -13% (από € 54 σε € 47),
- Επίσης, η Προσαρμοσμένη ΜΚΔ Ελλάδας με μίγμα αγορών Ισπανίας είναι υψηλότερη από την Προσαρμοσμένη ΜΚΔ Ισπανίας τα έτη 2019 (+7% ή € +44), 2020 (+12% ή € +69) και 2021 (+18% ή € +120) ενώ αντίθετα είναι χαμηλότερη τα έτη 2018 (-2% ή € -10), 2022 (-2% ή € -12) και 2023 (-2% ή € -12).

Πηγές

- [Τράπεζα της Ελλάδος](#)
- [Ακτινογραφία εισερχόμενου τουρισμού 2019-2022](#)
- [Ακτινογραφία εισερχόμενου τουρισμού 2019-2023](#)
- [FRONTUR - EGATUR](#)
- [FRONTUR – EGATUR Μεθοδολογία](#)
- [Η Μέση κατά Κεφαλή Δαπάνη των εισερχόμενων τουριστών στην Ελλάδα 2005-2018, εξέλιξη και σύγκριση με Ισπανία](#)
- [Η Μέση κατά Κεφαλήν Δαπάνη των εισερχόμενων τουριστών στην Ελλάδα και την Ισπανία το 2019, το 2020 και το 2021](#)
- [Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δυναμικότητες Ξενοδοχείων](#)

Η παρούσα μελέτη υλοποιήθηκε από το INSETE στο πλαίσιο της Πράξης:

«Αναβάθμιση, μετεξέλιξη και λειτουργία των σύγχρονων και αποτελεσματικών εργαλείων του INSETE, για ενημέρωση και διάχυση της πληροφόρησης στις επιχειρήσεις και στους εργαζομένους στον τουριστικό τομέα: GREEK TOURISM ANALYTICS DASHBOARD – GTAD», με Κωδικό ΟΠΣ (MIS) 6003242, η οποία εντάσσεται στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2021- 2027» και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2021 – 2027
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ